

Stanovisko k niektorým otázkam súvisiacim s obnovením školského vyučovania v školách a s obnovením prevádzky školských zariadení

Z dôvodu množstva otázok riaditeľov škôl a školských zariadení a zákonných zástupcov detí a žiakov súvisiacich s obnovením školského vyučovania v školách a s obnovením prevádzky školských zariadení, vydáva Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky nasledujúce stanovisko.

I.

K tvrdeniam vo veci údajného porušovania ústavného práva na vzdelanie v súvislosti s poskytovaním výchovy a vzdelávania dištančnou formou

Na úvod poukazujeme na skutočnosť, že **porušenie ústavného práva** (napr. práva na vzdelanie podľa čl. 42 Ústavy Slovenskej republiky) **môže konštatovať výlučne Ústavný súd Slovenskej republiky**.

Podľa čl. 42 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky: *„Každý má právo na vzdelanie. Školská dochádzka je povinná. Jej dĺžku po vekovú hranicu ustanoví zákon.“*

Podľa čl. 13 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky: *„Medze základných práv a slobôd možno upraviť za podmienok ustanovených touto ústavou len zákonom.“*

Podľa čl. 51 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky: *„Domáhať sa práv uvedených v čl. 35, 36, 37 ods. 4, čl. 38 až 42 a čl. 44 až 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.“*

Vykonávacím zákonom k čl. 42 Ústavy Slovenskej republiky je **zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon)** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 245/2008 Z. z.“). Teda práva na vzdelanie v základných školách a stredných školách sa možno domáhať v medziach zákona č. 245/2008 Z. z.

Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom náleze PL. ÚS 11/2013 z 22. 10. 2014 deklaroval, že: *„Právo na vzdelanie, ktorého kľúčovou súčasťou je právo na prístup ku vzdelaniu, nemá charakter absolútneho práva, t. j. zákonodarca ho môže obmedziť, ale len za podmienky, že ide o také obmedzenia, ktoré dbajú na jeho podstatu a zmysel a sú použité len na ustanovený (legitímny) cieľ (čl. 13 ods. 4 ústavy).“*

Ak ide o obsah práva na vzdelanie, komentár k Ústave Slovenskej republiky v tejto súvislosti (Milan Čič a kolektív: Komentár k Ústave Slovenskej republiky, Žilina 2012, s. 306) k obsahu

práva na vzdelanie uvádza, že: „**Samotné právo na vzdelanie zahŕňa jednak právo na prístup k vzdelaniu, jednak právo na poskytovanie určitej úrovne a kvality vzdelania. Využívanie práva na vzdelanie zahŕňa aj slobodu voľby pri výbere príslušného vzdelávacieho zariadenia buď oprávnenou osobou, prípadne jej rodičmi, alebo inými zákonnými zástupcami maloletého.**“.

Vzhľadom na vyššie uvedené možno konštatovať, že Ústava Slovenskej republiky nijakým spôsobom **neustanovuje formu výkonu práva na vzdelanie, t. j. právo na vzdelanie nemá na základe Ústavy Slovenskej republiky výlučne „prezenčnú povahu“**. Povinnosť poskytovať výchovu a vzdelávanie v školách a školských zariadeniach výlučne „prezenčnou formou“ nevyplýva ani z rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky.

V kontexte citovaného čl. 51 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa § 54 ods. 2 zákona č. 245/2008 Z. z. „**Denná forma štúdia sa uskutočňuje ako poldenná, celodenná, týždenná alebo nepretržitá. Počas mimoriadneho prerušenia školského vyučovania podľa § 150 ods. 8 písm. a) možno dennú formu štúdia uskutočňovať aj ako dištančnú.**“.

Ďalej podľa § 54 ods. 11 zákona č. 245/2008 Z. z. „**Pre žiakov, ktorí plnia povinnú školskú dochádzku, sa vzdelávanie organizuje dennou formou štúdia alebo formou individuálneho vzdelávania.**“.

Teda **nie je možné stotožňovať dennú formu štúdia s prezenčným vzdelávaním**, keďže prezenčné vzdelávanie je len jedným zo spôsobov realizácie dennej formy štúdia.

Priamo **zákon č. 245/2008 Z. z. ako vykonávací zákon k čl. 42 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý ustanovuje „medze“ uplatňovania práva na vzdelanie, upravuje možnosť dištančného vzdelávania v rámci dennej formy štúdia.**

Z vyššie uvedených dôvodov sa **nemožno stotožniť s tvrdením, podľa ktorého ústavné právo na vzdelanie musí byť uskutočňované výlučne prezenčne.**

Vo vzťahu k **spôsobu a rozsahu limitácie práva na vzdelanie** (napr. nahradením prezenčného vzdelávania dištančným vzdelávaním) je potrebné zohľadňovať **aj princíp proporcionality**, pri ktorom sa vyžaduje, aby sa obmedzenie základného práva uskutočnilo na základe zákona, aby bol dostatočne určitý cieľ tohto obmedzenia, aby sa sledovaný cieľ ochrany základného práva nedal dosiahnuť inak ako obmedzením iného základného práva a aby sa nešlo nad rámec toho, čo je potrebné na dosiahnutie sledovaného cieľa.

Pandémiu ochorenia COVID-19 vyhlásila Svetová zdravotnícka organizácia 11. marca 2020 a táto pandémia zasiahla všetky oblasti v SR, keďže šírenie ochorenia ohrozuje verejné zdravie. Orgány verejnej moci vo všetkých oblastiach pristupujú k opatreniam, aby sa mohlo čo najviac osôb vyhnúť styku s chorými, keďže existuje vysoké riziko, že **prevádzkou zariadení, kde dochádza k zhromažďovaniu väčšieho počtu osôb na jednom mieste môže dôjsť k ďalšiemu šíreniu ochorenia.** Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti a vývoj epidemiologickej situácie v súvislosti s rozšírením ochorenia COVID-19, **ministerstvo považuje uprednostňovanie poskytovania výchovy a vzdelávania detí a žiakov dištančnou formou** v súčasnosti nielen za legitímne a v súlade so všetkými všeobecne záväznými právnymi predpismi, ale aj **jednoznačne odôvodnené ochranou verejného**

zdravia. Toto opatrenie je jedným z nástrojov na zamedzenie šírenia ochorenia COVID-19 a jeho cieľom je **ochrana zdravia ľudí.**

II.

K podmienkam obnovenia školského vyučovania v školách

Vzhľadom na stále pretrvávajúci núdzový stav na území celej Slovenskej republiky z dôvodu ohrozenia života a zdravia osôb v príčinnej súvislosti so vznikom pandémie súvisiacej s ochorením Covid-19 je pre určenie podmienok návratu detí a žiakov do škôl **rozhodujúci vývoj epidemiologickej situácie a zabezpečovanie hygienických opatrení v nadväznosti na závery Pandemickej komisie Slovenskej republiky, Ústredného krízového štábu Slovenskej republiky, vlády Slovenskej republiky a Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky.**

Vláda Slovenskej republiky prijíma opatrenia **v súlade s čl. 5 ods. 4 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu** (ďalej ako „zákon č. 227/2002 Z. z.“), podľa ktorého *„V čase núdzového stavu vyhláseného z dôvodu ohrozenia života a zdravia osôb v príčinnej súvislosti so vznikom pandémie možno v **nevyhnutnom rozsahu** a na **nevyhnutný čas** podľa závažnosti ohrozenia **obmedziť základné práva a slobody** a uložiť povinnosti na postihnutom alebo na bezprostredne ohrozenom území, ktorým môže byť aj celé územie Slovenskej republiky, a to najviac v rozsahu podľa odseku 3 písm. a), b), e), g), h) alebo písm. j).“*

Podľa čl. 6 ods. 2 písm. f) zákona č. 227/2002 Z. z. „**Vláda ... prijíma opatrenia na zmiernenie a odstraňovanie škôd a iných následkov spôsobených v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu,**“

Uznesenia vlády v rámci obmedzenia slobody pohybu obsahujú výnimky, pričom niektoré z nich sa priamo vzťahujú na školské vyučovanie v školách (t.j. na prezenčné vzdelávanie). Výnimky, ktoré sú relevantné pre možnosť prezenčného vzdelávania už od decembra 2020 obsahujú **v príslušnom uznesení vlády aj negatívny test** na ochorenie COVID-19, či už ako RT-PCR test alebo ako antigénový test.

V nadväznosti na príslušné uznesenie vlády vydáva Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky výhlášky.

Podľa § 59b ods. 1 a 2 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 355/2007 Z. z.“)

*„(1) Ak je potrebné nariadiť opatrenia podľa § 12 alebo § 48 ods. 4 na celom území Slovenskej republiky, určitej časti jej územia alebo pre skupinu inak ako jednotlivo určených osôb, **nariaďuje ich ministerstvo zdravotníctva** [§ 4 ods. 1 písm. g)], **úrad verejného zdravotníctva** [§ 5 ods. 4 písm. k)] alebo **regionálny úrad verejného zdravotníctva** [§ 6 ods. 3 písm. e)] **všeobecne záväzným právnym predpisom.***

(2) *Všeobecne záväzný právny predpis úradu verejného zdravotníctva a regionálneho úradu verejného zdravotníctva vydávaný podľa odseku 1 sa označuje názvom **vyhláška** a nadobúda platnosť dňom vyhlásenia vo Vestníku vlády Slovenskej republiky.*“.

Podľa príslušnej vyhlášky Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky platnej v danom čase, ktorú Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky vydáva na základe § 48 ods. 4 zákona č. 355/2007 Z. z., sa nariaďujú opatrenia pri ohrození verejného zdravia k režimu **vstupu osôb do priestorov prevádzok a priestorov zamestnávateľa.**

Jedným z týchto nariadených opatrení Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky môže byť preukazovanie sa potvrdením o negatívnom výsledku RT-PCR testu alebo potvrdením o negatívnom výsledku antigénového testu na ochorenie COVID-19.

Podľa § 52 ods. 1 písm. a) zákona č. 355/2007 Z. z. „**Fyzické osoby-podnikatelia a právnické osoby sú povinné ... plniť opatrenia na predchádzanie ochoreniam podľa § 12 ods. 2 písm. a) až c), e) a g) až n) a ods. 3 a 4 a opatrenia pri ohrozeniach verejného zdravia podľa § 48 ods. 4 nariadené príslušným orgánom verejného zdravotníctva,**“.

Ak je príslušnou vyhláškou Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky **vo všeobecnosti zakázaný vstup do priestorov prevádzkovateľa (t. j. aj školy) s vymedzenými výnimkami, medzi ktorými je preukazovanie sa výsledkom testu a pedagogický zamestnanec, zákonný zástupca žiaka alebo žiak by sa odmietol preukázať negatívnym RT-PCR alebo antigénovým testom a nešlo by o zdravotnú výnimku určenú hlavným hygienikom SR, škola, resp. školské zariadenie je povinné podniknúť opatrenia na zabezpečenie ochrany zdravia ostatných zamestnancov a žiakov a vstup takejto osoby do budovy neumožniť.**

Zároveň je potrebné poukázať na skutočnosť, že nerešpektovanie nariadeného opatrenia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky môže naplniť znaky priestupku alebo správneho deliktu.

Podľa § 56 ods. 1 písm. f) zákona č. 355/2007 Z. z. „**Priestupku na úseku verejného zdravotníctva sa dopustí ten, kto ... nesplní nariadené opatrenie pri ohrozeniach verejného zdravia podľa § 4 ods. 1 písm. g) alebo § 48 ods. 4 písm. a) až d), f) až i), n), r), t), u), y) a z),**“.

Podľa § 56 ods. 4 a 5 zákona č. 355/2007 Z. z. „(4) **Za priestupok podľa odseku 1 písm. c) a f) spáchaný v čase krízovej situácie sa v blokovom konaní uloží pokuta do 1000 eur; tieto priestupky v blokovom konaní môžu prejednávať aj orgány Policajného zboru a obecnej polície.**

(5) **Priestupky podľa tohto zákona prejednávajú v rozsahu svojej pôsobnosti úrad verejného zdravotníctva, regionálny úrad verejného zdravotníctva a orgány verejného zdravotníctva uvedené v § 3 ods. 1 písm. d) až g), ak odsek 4 neustanovuje inak. Na priestupky a na ich prejednávanie sa vzťahuje osobitný predpis.⁶⁷⁾**“.

Podľa § 57 ods. 33 písm. a) zákona č. 355/2007 Z. z. „**Správneho deliktu na úseku verejného zdravotníctva sa dopustí fyzická osoba – podnikateľ alebo právnická osoba, ak ... nesplní**

nariadené opatrenie na predchádzanie ochoreniam podľa § 12 ods. 2 písm. a) až c), e) a g) až n) a ods. 3 až 5 alebo opatrenie pri ohrození verejného zdravia podľa § 4 ods. 1 písm. g) alebo § 48 ods. 4 alebo vykonáva činnosť v rozpore s nariadeným opatrením,“.

Povinnosť vyžadovať na účely účasti žiaka na „prezenčnej výučbe“ od zákonného zástupcu žiaka potvrdenie o negatívnom výsledku testu na ochorenie COVID-19 **v nadväznosti na príslušné uznesenie vlády Slovenskej republiky a príslušnú vyhlášku Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky** je potrebné okrem plnenia povinnosti podľa § 52 ods. 1 písm. a) zákona č. 355/2007 Z. z. vnímať **aj ako podmienku**, ktorej splnenie sa vyžaduje na to, aby mohlo dôjsť vo vzťahu k príslušnému žiakovi k zmene formy vzdelávania z dištančnej na „prezenčnú“, resp. na účasť žiaka na školskom vyučovaní v škole s cieľom zabezpečiť žiakom **právo na „výchovu a vzdelávanie v bezpečnom a hygienicky vyhovujúcom prostredí“**, podľa § 144 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z.

Potvrdenie o výsledku testu na ochorenie COVID-19 sa v súčasnosti **nevyžaduje** len v prípadoch uvedených v príslušnom uznesení vlády (napr. absolvovanie očkovania), resp. v prípadoch, ktoré ako výnimku zafinoval Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v príslušnej vyhláške (ide najmä o „zdravotné“ výnimky“). Takú **výnimku je však tiež nutné preukázať**, resp. na základe príslušnej vyhlášky Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky je škola oprávnená požadovať jej preukázanie.

Minister školstva, vedy, výskumu a športu vydáva rozhodnutia týkajúce sa mimoriadneho **prerušenia** školského vyučovania v školách alebo prerušenia prevádzky školských zariadení, resp. ich **obnovy v súlade s podmienkami uvedenými v príslušných uzneseniach vlády Slovenskej republiky a vyhláškach Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky**.

V nadväznosti na vyššie uvedené poukazujeme na všeobecný princíp legality, t. j. zákonnosti, ako požiadavky na to, aby orgány verejnej moci konali a rozhodovali len na základe zákona a v jeho rozsahu, podľa ktorého sú **Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky** a rovnako tak aj **školy a školské zariadenia pri výkone svojich kompetencií povinné dodržiavať ústavu, ústavné zákony, zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy platné a účinné v Slovenskej republike**.

Poukazujeme aj na skutočnosť, že **jediným spôsobom, ktorým možno prelomiť zákonnosť** právneho aktu alebo opatrenia orgánu verejnej správy, v dôsledku čoho by zanikla povinnosť subjektov riadiť sa príslušným právnym aktom alebo opatrením, **je rozhodnutie príslušného súdu o jeho nezákonnosti**. Doposiaľ však **o nezákonnosti vyhlášok Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky alebo o nezákonnosti opatrení prijatých vládou Slovenskej republiky takýmto spôsobom rozhodnuté nebolo**.

III.

K uchovávaniu výsledku RT-PCR testu alebo antigénového testu na ochorenie COVID-19

Ako už bolo uvedené, podľa príslušnej vyhlášky Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky sa nariaďujú opatrenia pri ohrození verejného zdravia k režimu **vstupu osôb do priestorov prevádzok a priestorov zamestnávateľa**.

Jedným z týchto opatrení môže byť preukazovanie sa potvrdením o negatívnom výsledku RT-PCR testu alebo potvrdením o negatívnom výsledku antigénového testu na ochorenie COVID-19.

Táto povinnosť vyplýva aj z príslušného uznesenia vlády, podľa ktorého výnimka z obmedzenia slobody pohybu a pobytu zákazom vychádzania sa vzťahuje na osoby, t. j. aj zákonného zástupcu dieťaťa resp. žiaka, ktorý sa **„preukáže“** potvrdením o negatívnom výsledku RT-PCR testu alebo potvrdením o negatívnom výsledku antigénového testu na ochorenie COVID-19 (ďalej len „doklad“).

Z príslušnej vyhlášky doposiaľ vždy vyplývalo, že zamestnancovi školy je potrebné **umožniť nahliadnutie do dokladu**, ktorým sa preukazuje splnenie podmienok pre umožnenie prezenčného vzdelávania v škole.

Zo žiadneho právneho predpisu, uznesenia vlády Slovenskej republiky alebo vyhlášky Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky **nevyplýva povinnosť**, aby zákonný zástupca dieťaťa resp. žiaka kópiu tohto dokladu **„odovzdal na uchovanie škole“**, a ani oprávnenie školy túto kópiu požadovať na odovzdanie.